

Світлана Олександрівна КУШНІР

кандидат економічних наук,
доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування,
Запорізький національний університет
E-mail: SvetlanaAK@ukr.net

ДЕРЖАВНА ПІДТРИМКА АГРОПРОМИСЛОВОГО КОМПЛЕКСУ

Кушнір, С. О. Державна підтримка агропромислового комплексу [Текст] / Світлана Олександрівна Кушнір // Український журнал прикладної економіки. – 2017. – Том 2. – Випуск 1. – С. 48-56. – ISSN 2415-8453.

Анотація

Стаття має за мету дослідити сучасний стан державної підтримки агропромислового комплексу України.

У статті підтверджено важливість реформи АПК для країни, проаналізовано динаміку експорту та імпорту товарів АПК за останні декілька років. Акцентовано на необхідності інноваційного розвитку сільськогосподарських підприємств. Проаналізовано низку законодавчих актів, якими передбачаються види державної підтримки галузі АПК, та звернено увагу на недосконалий механізм відбору підприємств для застосування режиму компенсацій та дотацій, оскільки ці види підтримки не заохочують власників інвестувати в інноваційні технології та техніку, що має впливати на зниження затратності виробництва та підвищення його ефективності. Висвітлено актуальність питання ціноутворення, зважаючи на ситуацію недоотримання доходів реальним товаровиробником та отримання надприбутків фактичними спекулянтами. Акцентовано на відсутності довіри громадян України до земельної реформи. Проаналізовані статті витрат, передбачених бюджетом по АПК на 2017 рік. Запропоновано диференціювати фінансову допомогу сільгоспвиробникам зважаючи на інноваційну складову проектів, зосередити увагу саме на соціальному та екологічному аспектах реформи АПК, ввести посилений контроль за використанням господарствами природних ресурсів країни.

Ключові слова: державна підтримка; інноваційно-інвестиційний процес; розвиток; бюджет; компенсації; дотації; управління; ефективність.

Svitlana Oleksandrivna KUSHNIR

PhD in Economics,
Associate Professor,
Department of Finance, Banking and Insurance,
Zaporizhzhya National University
E-mail: SvetlanaAK@ukr.net

STATE SUPPORT OF AGROINDUSTRIAL COMPLEX

Abstract

The article aims to investigate the current situation of state support to the agroindustrial

© Світлана Олександрівна Кушнір, 2017

ISSN 2415-8453. Український журнал прикладної економіки. 2017 рік. Том 2. Випуск 1.

complex of Ukraine. The article confirms the importance of reforming the agroindustrial complex for the country, analyzes the dynamics of export and import of agroindustrial goods over the last several years. The emphasis has been done on need for innovative development of agricultural enterprises. In the article a number of legislative acts are investigated. They study the types of state support for the agroindustrial complex and focus on the imperfect mechanism of selection of enterprises for the application of the compensation and subsidies regime, since these types of support do not encourage owners to invest in innovative technologies and techniques that should affect the reduction of production costs and increase its effectiveness. The urgency of the issue of pricing is highlighted, due to the situation of shortfall of income by the real commodity producer and the receipt of profits by actual speculators. The emphasis has been made on lack of trust of Ukrainian citizens in land reform. The articles of expenses, which are envisaged by the budget for agroindustrial complex in 2017, are analyzed. It is proposed to differentiate financial assistance to agricultural producers, taking into account the innovative component of projects, to focus attention on the social and environmental aspects of the reform of the agroindustrial complex, and to introduce increased control over the use of natural resources by the economy of the country.

Keywords: state support; innovation and investment process; development; budget; compensation; subsidies; management; efficiency.

JEL classification: F14, H50, J43, O13, Q17, Q18

Вступ

Агропромисловий комплекс України відіграє важливу роль у забезпеченні продовольством нашої країни, і не тільки завдяки безпосередньому виробництву сільськогосподарської продукції, а також як частина виробничо-економічної системи, що охоплює низку галузей народного господарства, спеціалізованих на виробництві продуктів харчування.

Україна – це держава з багатим природно-ресурсним потенціалом, але щоб забезпечити розвиток та конкурентоспроможність аграрної промисловості, держава має налагодити ефективний та прогресивний механізм управління агропромисловим виробництвом на основі інвестицій та інновацій. Міжнародна практика показує, що основні наукові дослідження, плани та проекти регулюються та фінансуються з боку держави, чим вона досягає власних цілей, серед яких, наприклад, стимулювання економічного зростання, підтримка підприємництва, соціальний ефект, уникнення негативних побічних ефектів в економічній політиці тощо. Зіставлення ефективності роботи АПК України з АПК інших країн Європи підтверджує наявність величезних невикористаних ресурсів, резервів та напрямків, опрацювання яких та забезпечення відповідної державної підтримки може стимулювати аграріїв увійти до провідних продовольчозабезпечувальних виробників світу.

Мета статті

Метою є дослідження державної підтримки АПК, стану розвитку в умовах сьогодення та аргументування напрямів удосконалення.

Вивченню теоретичних та практичних питань впливу держави на АПК з метою вирішення проблем, пов'язаних з аграрним виробництвом та переробкою, сприяли такі вчені, як В. Геєць, О. Гусак, О. Жидяк, Н. Левченко, В. Онегіна, В. Россоха, П. Саблук, В. Семиноженко, О. Шпикуляк та інші. Але сьогодні стан агропромислового комплексу

України залишається на досить низькому рівні, а підтримка держави мінімальна, що потребує майбутніх досліджень для вирішення існуючих проблем.

Виклад основного матеріалу дослідження

Сьогодні аграрно-промисловий комплекс вважається значущим сектором економіки України. У ньому сконцентровано практично 33 % ключових виробничих фондів країни і 4-а частина населення країни зайнята в загальнонародному господарстві. При розгляді сучасного стану загальнодержавної допомоги інноваційного форматування АПК насамперед звертають на себе увагу питання щодо позначення шляхів підтримки, визначення її об'ємів і створення результативних елементів її застосування.

Дуже цінним є питання формування державної інноваційної політики, що має визначати об'єкти підтримки інноваційного середовища. Однак досить часто такі об'єкти обертаються на прірви, які існують для поглинання коштів, що підтверджує і сучасний занепадаючий стан сільського господарства в Україні.

Аграрний сектор, охоплюючи територію в 41,5 млн га (70 % від площі України), формує майже 17 % ВВП та є одним з основних бюджетонаповнювальних та експортноорієнтованих секторів економіки України. Українські чорноземи складають третину чорноземів нашої планети, при цьому частка держави у світовому експорті сільськогосподарських товарів є незначною, що говорить про необхідність вирішення проблеми підтримки галузі.

Частка держави у світовому експорті всіх товарів (разом із промисловістю, АПК та іншими галузями) оцінюється Світовою організацією торгівлі на рівні 0,34 %, в імпорті – 0,39 %, близько 20–24 % українського експорту становлять продукти агропромислового експорту України [2].

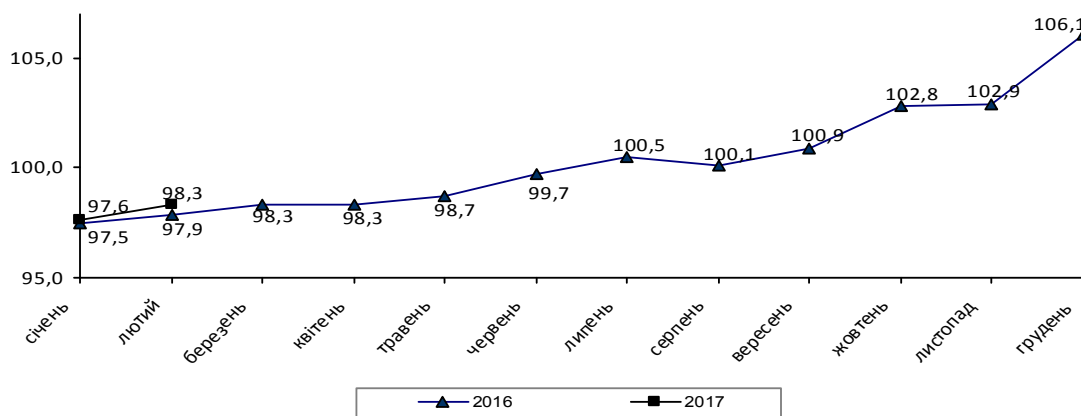

Рис. 1. Індекси сільськогосподарської продукції 2016-2017 рр. (у % до відповідного періоду попереднього року, наростаючим підсумком) [2]

У січні – лютому 2017 року індекс сільськогосподарської продукції порівняно із січнем – лютим 2016 року зріс на 0,4 % та становив 98,3 %.

За 2016 рік експорт товарів до країн ЄС становив 13497,7 млн дол. США і збільшився порівняно з 2015 роком на 3,7 % (на 482,5 млн дол.), імпорт – 17138,2 млн дол. США та збільшився на 11,8 % (на 1808,0 млн дол.).

У загальному обсязі зовнішньоторговельних операцій частка країн ЄС за 2016 рік у зіставленні з 2015 роком збільшилась і становила в експорті 37,1 %, в імпорті – 43,7 % (за 2015 рік відповідно 34,1 % і 40,9 %).

Продукція агропромислового комплексу та харчової промисловості складає

30,5 % обсягу експорту, та 10,0 % обсягу імпорту до країн ЄС.

Якщо аналізувати в розрізі країн експорту, зважаючи на погіршення відносин із сусідньою країною, ситуація в зіставленні з попередніми роками значно змінилася. Так у 2015 році 45 % українського експорту продовольства надійшло в країни Азії, 28,2 % – в Європу, 13,6 % – в Африку, і лише 10 % – в країни СНД. Основу товарної структури українського аграрного експорту становили зернові культури – 16 % від загального експорту, жири і олія – 9 % і олійні культури – 4 %.

У зіставленні з 2015 роком у 2016 році експорт у країни Євросоюзу порівняно збільшився на 1,6 % – до 4,2 млрд дол. США. У відсотковому співвідношенні частка європейських країн у структурі вітчизняного експорту становила 27,1 %, країн Африки – 15,5 % (збільшили імпорт української аграрної продукції до 2,4 млрд дол. США). Помітно знизився обсяг експорту до країн СНД – на 21,4 % порівняно з 2015 роком і склав 1,2 мільярда доларів [2,7].

Проведений аналіз підтверджує важливість агропромислової галузі для країни, оскільки не тільки забезпечує власними продуктами населення країни, а й виробляє більше третини товарів та продукції, які реалізуються за її межі.

Зважаючи на це, країна має підтримувати саме ті підприємства, які прагнуть до довгострокової діяльності, розширення, покращення екологічної продукції, прийняття інноваційно-техніко-технологічних нововведень, дотримання технологій, спрямованих на збереження, підтримання і відновлення природних ресурсів.

Якщо говорити загалом про державну підтримку, то не завжди мається на увазі саме фінансова допомога, хоча вона має досить вагоме значення в сучасних умовах господарювання.

Законом України від 20.12.2016 р. № 1791-VIII «Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких законодавчих актів України щодо забезпечення збалансованості бюджетних надходжень у 2017 році»[3] внесено зміни до Закону України від 24.06.2004 р. № 1877-IV «Про державну підтримку сільського господарства України» [5].

Зазначеним Законом держава може здійснювати різноманітні види підтримки підприємств галузі АПК, серед яких регулювання гуртових цін окремих видів сільськогосподарської продукції, встановлення режиму заставних закупівель зерна за використанням подвійного складського свідоцтва, субсидування частини плати (відсотків) за використання кредитів, наданих банками в національній та іноземній валюті та компенсації лізингових платежів (часткове відшкодування сплачених лізингових платежів за придбані техніку та/або обладнання), надання дотації галузі тваринництва та іншим сільгоспвиробникам, виділення бюджетних субсидій, застосування нульової ставки ввізного мита при ввезенні на митну територію України безпосередньо сільськогосподарськими товаровиробниками винятково для власних потреб техніки та обладнання для сільськогосподарського виробництва, застосування спецрежиму по ПДВ, здешевлення вартості засобів ідентифікації та реєстрації сільськогосподарських тварин, компенсація та відшкодування за рахунок коштів державного бюджету сільськогосподарським товаровиробникам вартості збудованих у сільській місцевості соціально-побутових об'єктів за умови, що вони забезпечують діяльність цих соціально-побутових об'єктів, підтримка надання послуг з маркетингу та заходів, пов'язаних із забезпеченням контролю якості та безпеки продуктів харчування.

Та аналіз результативності державної підтримки аграріїв показує, що оскільки існує недосконалий механізм відбору підприємств для застосування режиму компенсацій та дотацій, зазначені види підтримки не заохочують власників

інвестувати в інноваційні технології та техніку, що має впливати на зниження затратності виробництва та підвищення його ефективності.

Також, на нашу думку, є неврегульованим питання ціноутворення, оскільки залишається незмінною ситуація, коли реальний товаровиробник недоотримує доходи, при цьому спекулянти мають надприбутки.

Ще одним з основних питань, яке обговорюється аграріями, є питання земельної реформи. Вважаємо, основною проблемою є саме так звана «криза довіри», зважаючи на нестійку економічно-політичну ситуацію в країні, рівень корупції та затягування судової реформи, тому питання є актуальним, але з занадто високим рівнем ризиків.

Та сьогодні покращення рівня знань та практичних навичок спеціалістів, які працюють у сфері АПК, соціальний розвиток, нові робочі місця, впровадження екологічних технологій, відновлення сільських територій є чи не найголовнішими завданнями, на які має звернути увагу держава.

КМУ 6 квітня 2011 року Розпорядженням № 279-р було схвалено Концепцію реформування і розвитку аграрної освіти та науки, в якій підняте питання проблеми підготовки висококваліфікованих робітничих кадрів, фахівців з вищою освітою та впровадження вітчизняних наукових розробок в агропромисловому комплексі та наголошено, що сучасний стан економіки країни потребує поглиблення співпраці центральних та місцевих органів виконавчої влади у вирішенні питань функціонування і розвитку аграрної освіти та науки та створення нової системи інноваційного розвитку агропромислового сектору «аграрна освіта – аграрна наука – аграрне виробництво»[7].

Вказаною Концепцією було розроблено план заходів та очікувані результати далекі від запланованих. У 2015 році НААН разом з Мінагрополітики в межах єдиної комплексної Стратегії розвитку сільського господарства та сільських територій на 2015-2025 роки розробила проект Концепції реформування аграрної науки на основі інноваційної моделі [6]. До цього часу проект знаходиться на стадії обговорення.

Держбюджетом на 2017 рік закладено формування обсягів аграрної держпідтримки в частині 1 % ВВП від аграрної продукції, висвітлений у стратегічному плані реформування галузі «3+5», тобто три стратегічно важливі напрями: державна підтримка фермерів, розвиток села та завершення земельної реформи – і 5 пріоритетів, які витікають із них – це розвиток ринків збуту, органічне виробництво і нішеві культури державних підприємств, зрошення і безпека харчової продукції.

Загальна сума видатків на галузь АПК в поточному році передбачена в сумі 9,44 млрд грн, що складає 1,18 % від загальних видатків бюджету країни, з яких майже 59 % загальний та 41 % спеціальні фонди.

Найбільшу суму, 4,77 млрд грн, що складає 20,6 % бюджету видатків на АПК, планується спрямувати на фінансову підтримку сільгоспвиробників, з яких 1,47 млрд грн з загального фонду та 3,3 млрд грн зі спеціального фонду, а також 300,0 млн грн, що становить 3,2 %, – на фінансову підтримку заходів в агропромисловому комплексі шляхом здешевлення кредитів. Також більше ніж по 10 % бюджету АПК займають статті «Керівництво та управління у сфері геодезії, картографії та кадастру» та «Керівництво та управління у сфері безпечності харчових продуктів та захисту споживачів», а саме по 0,999 млрд грн та 1,17 млрд грн відповідно.

При цьому такі важливі для розвитку АПК статті, як «Дослідження, прикладні наукові та науково-технічні розробки, виконання робіт за державними цільовими програмами і державним замовленням у сфері розвитку агропромислового комплексу, підготовка наукових кадрів, наукові розробки у сфері стандартизації та сертифікації сільськогосподарської продукції, дослідження та експериментальні розробки у сфері

агропромислового комплексу», складають лише 1,3 % бюджету АПК, на підвищення кваліфікації фахівців агропромислового комплексу заплановано взагалі 0,2 % (табл.1) [4].

Таблиця 1. Аналіз розподілу видатків бюджету по галузі АПК на 2017 рік, тис. грн

Найменування згідно з відомчою і програмною класифікаціями видатків та кредитування державного бюджету	Загальний фонд	Спеціальний фонд	Разом:	У % по підсумку
	Всього	Всього		
Міністерство аграрної політики та продовольства України	5 565 560,3	3 876 702,8	9 442 263,1	100,0
<i>Апарат Міністерства аграрної політики та продовольства України, у т.ч.</i>	2 359 776,5	3 448 207,3	5 807 983,8	61,5
Загальне керівництво та управління у сфері агропромислового комплексу	122 250,9		122 250,9	1,3
Фінансова підтримка заходів в агропромисловому комплексі шляхом здешевлення кредитів	300 000,0		300 000,0	3,2
Дослідження, прикладні наукові та науково-технічні розробки, виконання робіт за державними цільовими програмами і державним замовленням у сфері розвитку агропромислового комплексу, підготовка наукових кадрів, наукові розробки у сфері стандартизації та сертифікації сільськогосподарської продукції, дослідження та експериментальні розробки у сфері агропромислового комплексу	71 479,5	48 538,0	120 017,5	1,3
Підвищення кваліфікації фахівців агропромислового комплексу	10 517,4	8 469,3	18 986,7	0,2
Фінансова підтримка заходів в агропромисловому комплексі	55 000,0	5 000,0	60 000,0	0,6
Державна підтримка галузі тваринництва	170 000,0		170 000,0	1,8
Фінансова підтримка сільгосптоваровиробників	1 473 000,0	3 301 300,0	4 774 300,0	50,6
<i>Державна служба України з питань геодезії, картографії та кадастру, у т.ч.</i>	1 108 654,0	103,2	1 108 757,2	11,7
Керівництво та управління у сфері геодезії, картографії та кадастру	998 819,7	103,2	998 922,9	10,6
<i>Державне агентство рибного господарства України</i>	378 036,5	70,0	378 106,5	4,0
<i>Державне агентство лісових ресурсів України</i>	219 643,6	28 287,5	247 931,1	2,6
<i>Державна служба України з питань безпеки харчових продуктів та захисту споживачів, в т.ч.</i>	1 499 449,7	400 034,8	1 899 484,5	20,1
Керівництво та управління у сфері безпеки харчових продуктів та захисту споживачів	1 068 384,5	105 963,0	1 174 347,5	12,4

Передбачається, що кошти по статті підтримки сільгоспвиробників будуть спрямовуватись на підтримку саме фермерських господарств, які сьогодні становлять основну частину виробників, та поки механізм проведення такої підтримки не оприлюднений.

Фінансовою підтримкою заходів в агропромисловому комплексі шляхом здешевлення кредитів має бути надання компенсацій по відсоткових ставках за кредитами, цільовим використанням яких є покриття витрат, пов'язаних із закупівлею паливно-мастильних матеріалів, насіння, добрив, засобів захисту рослин, кормів, сировини та інгредієнтів для виробництва комбікормів, ветеринарних препаратів, спермопродукції, молодняку сільськогосподарських тварин та птиці, обладнання для тваринницьких ферм і комплексів, запасних частин для ремонту сільськогосподарської і зрошувальної техніки та обладнання, енергоносіїв, та оплати послуг, пов'язаних із виконанням ремонтних робіт сільськогосподарської і зрошувальної техніки, робіт (послуг) з підготовки та обробітку ґрунту, посіву, захисту рослин від хвороб і шкідників, внесення добрив та підживлення, збирання врожаю.

Висновки та перспективи подальших досліджень

Проаналізований матеріал свідчить, що чинні підходи державної підтримки АПК потребують переосмислення та удосконалення. Надання дотацій та компенсацій не відповідають вимогам сьогодення і не впливають на розвиток сільського господарства, підвищення ефективності господарювання та не створюють умови для інноваційної якості відтворення в агропромисловому комплексі. Вважаємо, що АПК потребує проведення загальної реформи, яка буде містити низку взаємопов'язаних структурованих заходів, поділених на декілька етапів, поступове проведення яких надасть змогу переходити до вирішення більш проблемних питань, які сьогодні поодинокі піднімаються, але не можуть бути вирішені.

Вважаємо, для цього галузь АПК має бути визначена як пріоритетна та розроблений поетапний план реформування має мати чіткі встановлені терміни виконання, відповідальних осіб, систему контролю та покарання. Так, зважаючи на занедбаний стан, галузь потребує значних фінансових інвестицій, але без усвідомлення необхідності відновлення природних ресурсів подальша перспектива сільського господарства неоптимістична.

На нашу думку, план державної підтримки аграріїв у 2017 році не відображає значної частини проблемних питань, оскільки основою закладена саме фінансова допомога фермерським підприємствам. Вважаємо, що розроблений поетапний план має мати на меті насамперед не просто фінансову допомогу підприємствам галузі, бо найкращий вид підтримки у фінансовому плані сьогодні – це стабілізація ситуації в країні та відновлення банківського кредитування, а саме: розробку соціальних, наукових, освітніх та екологічних заходів, які, не менше за фінансування, є рушійною силою змін.

Підготовка та перепідготовка високопрофесійних спеціалістів, обмін знаннями та досвідом зі знаними компаніями світу, залучення кадрів до роботи на селі, популяризація спеціальностей, пов'язаних з АПК, державне замовлення на відповідні спеціальності надасть змогу відновити село. Сьогодні багато сіл вимирає, оскільки за відсутності роботи, соціальних закладів, а часто і просто елементарних засобів для проживання сільське населення змушене виїжджати в міста, а іноді – і за кордон.

Вважаємо, реформа має містити: соціальний аспект – залучення населення до села, тобто впровадження «моди» на сільське життя та господарювання; питання навчання кадрів; питання контролю за дотриманням стандартів та технологій

вирощування та виробництва продукції; вирішення земельного питання; впровадження низки обмежувальних заходів для встановлення адекватного співвідношення цін у мережі «реальний виробник – переробник – спекулянт – споживач»; фінансування інноваційних проектів, спрямованих на виробництво екологічної продукції; контроль за цінами на затратні матеріали в пік їх потреби; орієнтація внутрішнього споживача на власного виробника; фінансова допомога щодо відновлення та побудови заготівельних підприємств та холодительно-складських приміщень для зберігання вирощеної продукції для власних споживачів, соціальних закладів, упровадження жорсткого контролю за діяльністю та ефективністю використання природних ресурсів підприємствами АПК та впровадження системи покарання за порушення технологій їх використання тощо.

Тобто в частині безпосереднього фінансування (кредитування, компенсацій, дотування тощо) та ефективного використання бюджетних коштів в умовах їх обмеженості доцільніше звернути увагу саме на інноваційну складову проектів, та значущість результатів для споживачів – населення власної країни. Критеріями підтримки мають бути показники продуктивності й ефективності інноваційних підприємств.

На сьогодні держава декларує декілька видів державної підтримки галузі АПК, при цьому реальна ситуація підтверджує низьку їх ефективність. Відновлення АПК може слугувати можливістю не лише виведення країни з затяжної кризи, а й позиції лідера серед країн – постачальників продовольчої продукції.

Список літератури

1. Жидяк, О. Р. Державна підтримка інноваційної діяльності підприємств аграрної сфери [Електронний ресурс] / О. Р. Жидяк // Інноваційна економіка. – 2013. – № 1. – С. 80-83. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/inek_2013_1_22.pdf.
2. Матеріали Державної служби статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>.
3. Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких законодавчих актів України щодо забезпечення збалансованості бюджетних надходжень у 2017 році: закон України від 20.12.2016 р. № 1791-VIII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1791-19>.
4. Про Державний бюджет України на 2017 рік. Закон України від 21.12.2016 р. № 1801-VIII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/go/1801-19>.
5. Про державну підтримку сільського господарства України: закон України від 24.06.2004 р. № 1877-IV [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1801-19>.
6. Проект Концепції реформування аграрної науки на основі інноваційної моделі / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://minagro.gov.ua/node/18402>.
7. Про схвалення Концепції реформування і розвитку аграрної освіти та науки: розпорядження КМУ від 6 квітня 2011 р. № 279 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/279-2011-%D1%80>.
8. Уніан: інформаційне агентство [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://economics.unian.ua/agro/1587847-eksport-agrarnoji-produktsiji-z-ukrajini-perevischiv-9-milyardiv.html>.
9. Що готує Держбюджет-2017 для аграріїв [Електронний ресурс] / О. Радченко Режим доступу: <http://www.agro-business.com.ua/finansuvannia-apk/6442-scho-gotuie-derzhbiudzhet-2017-dlia-agrariiv.html>.

References

1. Zhydyak, O. R. (2013). Derzhavna pidtrymka innovatsiynoyi diyal'nosti pidpryyemstvahrarnoyisfery [State support of innovative activity of enterprises of agrarian sphere]. *Innovatsiyna ekonomika*. № 1, pp. 80-83. Retrieved from: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/inek_2013_1_22.pdf. [in Ukrainian].
2. *Materialy Derzhavnoyi sluzhby statystyky Ukrayiny* [Materials of the State Statistics Service of Ukraine]. Retrieved from: <http://www.ukrstat.gov.ua>. [in Ukrainian].
3. *Pro vnesenniyazmin do Podatkovoho kodeksu Ukrayiny ta deyakikh zakonodavchyykh aktiv Ukrayiny shchodo zabezpechennya zbalansovanosti byudzhethnykh nadkhodzhen' u 2017 rotsi. Zakon Ukrainy vid 20.12.2016 r. № 1791-VIII* [On Amendments to the Tax Code of Ukraine and Certain Legislative Acts of Ukraine on Balancing Budget Revenues in 2017. Law of Ukraine of 20.12.2016 No. 1791-VIII]. (2016). Retrieved from: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1791-19> [in Ukrainian].
4. *Pro Derzhavnyy byudzheth Ukrayiny na 2017 rik. Zakon Ukrainy vid 21.12.2016 r. № 1801-VIII* [About the State Budget of Ukraine for 2017. Law of Ukraine of 21.12.2016 No. 1801-VIII]. (2016). Retrieved from: <http://zakon.rada.gov.ua/go/1801-19> [in Ukrainian].
5. *Pro derzhavnu pidtrymku sil's'koho hospodarstva Ukrayiny. Zakon Ukrainy vid 24.06.2004 r. № 1877-IV* [About state support of agriculture of Ukraine. Law of Ukraine of 24.06.2004 No. 1877-IV]. (2004). Retrieved from: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1801-19> [in Ukrainian].
6. *Proekt Kontseptsii reformuvannya ahrarnoyi nauky na osnovi innovatsiynoyi modeli* [Draft Concept for there form of agrarian science on the basis of the innovation model]. (n.d.). Retrieved from: <http://minagro.gov.ua/node/18402> [in Ukrainian].
7. *Pro skhvalennya Kontseptsii reformuvannya I rozvytku ahrarnoyi osvity ta nauky. Rozporyadzhennya KМУ vid 6 kvitnya 2011 r. № 279* [On Approval of the Concept of Reform and Development of Agrarian Education and Science. The KМУ resolution of April 6, 2011 No. 279]. (2011). Retrieved from: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/279-2011-%D1%80> [in Ukrainian].
8. *Unian: Informatsiynе ahentstvo* [UNIAN: News Agency]. (2017). Retrieved from: <https://economics.unian.ua/agro/1587847-eksport-agrarnoji-produktsiji-z-ukrajini-perevischiv-9-milyardiv.html>. [in Ukrainian].
9. Radchenko, O. (2017). *Shcho hotuye Derzhbyudzheth-2017 dlya ahrariyiv* [What prepares the State Budget for 2017 for farmers]. Retrieved from: <http://www.agro-business.com.ua/finansuvannia-apk/6442-scho-gotuie-derzhbiudzheth-2017-dlia-agrariiv.html> [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 09.02.2017 р.